Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 456/2026 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen fibromyalgiaa sairastavien oikeusturvan ja sairausetuuksien yhdenvertaisuuden varmistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Antti Kurvisen/kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 456/2026 vp:

> Miten hallitus aikoo varmistaa, ettei fibromyalgiaa sairastavia kohdella etuusjärjestelmässä väliinputoajina ja että heidän oikeutensa sairaslomaan, kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen vastaisivat muiden pitkäaikaissairauksien ja neurologisten sairauksien potilaiden oikeuksia ja
>
> kuinka fibromyalgiaa sairastavien oikeusturvaongelmat aiotaan ratkaista siten, että heidän etuushakemuksensa perustuvat lääketieteelliseen arvioon, asiantuntijalääkäreiden lausunnoille annetaan riittävä painoarvo ja etuuskäytännöt uudistetaan vastaamaan potilaiden todellista toimintakykyä ja oirekuvaa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Työkyvyttömyyden perusteella myönnettävien etuuksien myöntämisperusteet säädetään laissa. Sairausvakuutuslain mukaan vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan, kun hän on sairauden vuoksi kykenemätön tekemään tavallista työtään tai työtä, joka on siihen läheisesti verrattavaa. Kansaneläkelain mukaan työkyvyttömänä pidetään henkilöä, joka on sairauden, vian tai vamman takia kykenemätön tekemään tavallista työtään tai muuta siihen verrattavaa työtä, joka turvaa hänelle kohtuullisen toimeentulon. Työeläkelakien mukaan työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänen työkykynsä arvioidaan olevan heikentynyt sairauden, vian tai vamman vuoksi vähintään kahdella viidesosalla yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan. Työeläkelakien mukaan työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä eläkkeenä, jos työntekijän työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla ja muussa tapauksessa osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Sekä Kansaneläkelaitoksen että työeläkelaitoksen myöntämä työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää toistaiseksi tai määräaikaisena kuntoutustukena.

Kansaneläkelaitos ja työeläkelaitokset vastaavat etuuksien toimeenpanosta ja ratkaisevat, täyttyvätkö hakijan kohdalla etuuden myöntämiskriteerit. Kunkin hakijan tilanne arvioidaan yksilöllisesti ottaen huomioon kaikki saadut selvitykset. Oikeus sairauspäivärahaan tai työkyvyttömyyseläkkeeseen ei määräydy henkilön sairausdiagnoosin perusteella. Näin ollen mikään diagnoosi ei sellaisenaan perusta oikeutta etuuteen eikä toisaalta myöskään estä etuuden myöntämistä. Sairaudesta ja sen luonteesta riippumatta arvioidaan, miten henkilön sairaudet vaikuttavat hänen työ- ja toimintakykyynsä. Näin ollen lääkärinlausunnot ja mahdolliset muut lääketieteelliset selvitykset ovat olennaisia hakemusta käsiteltäessä. Työ- ja toimintakyvyn rajoitusten, jäljellä olevan työ- ja toimintakyvyn sekä hoitoa ja kuntoutusta koskevien tietojen tulee olla kuvattuna objektiivisesti ja riittävän tarkasti. Ennen kuin työeläkelaitos tai Kansaneläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on selvitettävä, onko hakijalla oikeus kuntoutukseen.

Fibromyalgia (fibromyalgiaoireyhtymä) on pitkäaikainen kipuoireyhtymä, jossa henkilöllä on laaja-alaista kipua sekä usein myös muita oireita, kuten väsymystä, unihäiriöitä ja keskittymisvaikeuksia. Kyseessä ei ole tulehdussairaus eikä nivelten tai lihasten vaurioituminen, vaan kipuaistimuksen käsittelyyn liittyvä häiriö hermostossa. Ensisijaisia ovat toimet ja etuudet, joilla tuetaan potilaan kuntoutumista ja mahdollisuuksia jatkaa elämää ja työntekoa oireistosta huolimatta. Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraisella lääkinnällisellä kuntoutuksella, mm. erilaisilla kuntoutuskursseilla, pyritään tukemaan työ- ja toimintakykyä.

Sairauspäivärahassa ja työkyvyttömyyseläkkeessä, kuten muissakin Kansaneläkelaitoksen terveysperusteisissa etuuksissa, vastuu etuusratkaisusta on ratkaisuasiantuntijalla. Kansaneläkelaitosta koskevassa lainsäädännössä ei ole velvoitetta sille, että kaikkien sairauspäiväraha- ja työkyvyttömyyseläkehakemusten tulisi käydä asiantuntijalääkärin arvioitavana. Jos ratkaisuasiantuntijalla on riittävä osaaminen ja kokemus, hän voi ratkaista hakemuksen tietyissä tilanteissa itsenäisesti vakiintuneiden ratkaisulinjojen mukaisesti. Hän voi kuitenkin pyytää asiantuntijalääkärin arvion lääketieteellistä seikoista aina, kun se on tarpeen. Työeläkelainsäädäntöön sen sijaan sisältyy säännös eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin osallistumisesta työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden valmisteluun.

Kansaneläkelaitoksen tai työeläkelaitoksen päätöksen saajalla on oikeus hakea muutosta saamaansa päätökseen, jolloin valitusasia ratkaistaan riippumattoman muutoksenhakuasteen toimesta.

Helsingissä 13.11.2026

Sosiaaliturvaministeri Karoliina Partanen